

CUESTIONES DE
ACTUALIDAD
DESDE LA
ÓPTICA DE
EXPERTOS
UNIVERSITARIOS

COORDINACIÓN

Sebastià Serra i
Busquets

Antoni Vives
Reus

Rafel Puigserver
Pou (CEDOC-UIB)

► TEMA

Pla, el primer illòman

Josep Pla, un dels grans escriptors de la llengua catalana en el segle XX es declarà un enamorat de les nostres illes Balears, les quals són protagonistes i presents a una part important de la seva obra literària.

Josep Pla: projecció de les Illes

♦ Josep M. Figueres *

La personalitat i l'obra de l'escriptor Josep Pla tenen una constant projecció d'acord amb el seu interès. L'actual i extensa biografia de Xavier Pla després de la de Badosa el 1996, el torna a posar d'actualitat. S'ocupa, viatger impenitent i observador sagaç, mag de l'adjectiu, del món. I, és clar, les Illes apareixen a la seva obra amb profusió i protagonisme: *Guia de Mallorca, Me-*

norca e Ibiza (1950), articles al setmanari *Destino*, el volum vintè de l'obra completa dedicat a les Illes.... L'editor Moll li va publicar *El viatge a Mallorca* i és opinió molt unànime que Pla és un dels autors que millor s'ha ocupat de les illes sense ser illenc, com Baltasar Porcel fou un gran divulgador al Principat.

Es definia com *illòman*: enamorat de les illes. N'escribia, les recordava amb amor. I no tots els espais que Pla coneugué en vida tenen aquest interès. Escrigué: «He somniat tota la vida poder passar en una illa qualsevol del Mediterrani dos o

tres anys. No ho he pogut resoldre mai. Ara ja és una mica tard, però el somni encara durà i durarà, sospito, fins al final. L'exposició 'Josep Pla: ...sóc un illòman' (Palma, 2002) explica aquesta relació. Així les col·laboracions al diari *El Dia* (1924-1925) i com glossà els viatges que hi feu en diverses avinenteses: 1958, 1961... de forma constant a la

seva obra.

No fou només el paisatge, el contacte amb escriptors i gent rellevant illenca foren notables (J. Estelrich, F. de B. Moll, G. Alover, Joan March) que inclourà als cèlebres *Homenots* i a les semblances *Retrats de pas-saport*. Els records dels viatges apareixeran de forma constant en dietaris i articles. No fou un simple viatger, sinó

un enamorat. Sebastià Perelló en un llibre molt bonic, *Literatura de viatges i les Illes Balears*, en deixà constància, i reeixida, d'aquesta relació que ha tingut repercussions en fer conèixer, en allò de més bonic les Illes al públic culte peninsular.

* Universitat Autònoma de Barcelona

► TEMA

Dia europeu dels parcs naturals

El primer parc declarat a Europa fou a Suècia el 1909, però ja en el 1916 s'aprovà la primera Llei de Parcs Nacionals a Espanya, per la qual es feia una aposta per la protecció de la naturalesa. Amb la democràcia una sentència de TC de 1994 va declarar que la gestió ordinària i habitual dels Parcs Nacionals és competència de les comunitats autònomes.

Els parcs nacionals europeus: de Suècia a Cabrera

♦ Gabriel Mayol Arbona *

Els parcs nacionals són espais naturals emblemàtics que davant l'avanç de la industrialització i la urbanització una comunitat decideix preservar pels valors excepcionals que serveixen. Tot i que hi ha precedents a Sri Lanka i als Estats Units, no va ser fins al 24 de maig

de 1909 que es declarà el primer parc nacional a Europa, concretament a Suècia. És per això que aquesta data commemora i recorda la importància dels parcs nacionals del Vell Continent.

La preservació reconeguda pels respectius estats de vegades és declarada *motu proprio* per l'administració pública i en altres casos és fruit d'una mobilització ciutadana que llança una campanya reclamant la preservació d'un espai amb

Rodríguez de la Fuente i, a partir de 1985, el GOB, Greenpeace i altres entitats ecologistes llançaren una campanya per protegir Cabrera amb moments àlgids com la visita del vaixell *MV Sirius* o dues manifestacions a Palma (el 1987 i el 1989).

Finalment, i no sense algun retard interessat, la iniciativa aprovada per unanimitat en el Parlament de les Illes Balears va ser confirmada pel Congrés de Diputats el 1990. A la fi, el parc nacional maritimoterrestre de Cabrera era una realitat.

Així doncs, Cabrera s'afegí a la llista de parcs nacionals europeus que responen a l'objectiu de preservar una riquesa excepcional en flora i fauna pel gaudi i estudi de totom.

* Doctor en Història

► TEMA

Identitat i civisme

La teoria sobre el capital social de Putnam es basa en els EUA des dels anys seixanta s'ha produït un declivi en la societat, el civisme i la va política. Cal demanar-se si algunes decisions polítiques minven la nostra identitat, però, enforteixen el nostre capital social.

El capital social, una feblesa balear o una fortalesa insular

♦ Miguel Carranza Guasch *

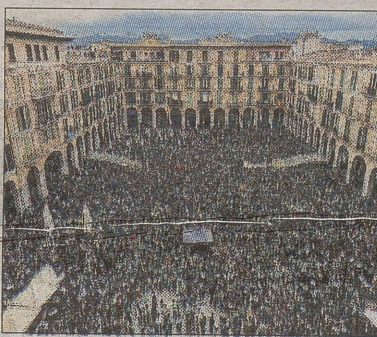
Robert Putnam, sociòleg i polític que va estudiar i desenvolupar la teoria del *Capital Social*, el va definir com un tipus d'organització social: xarxes, normes i confiança social, que faciliten la coordinació i la cooperació per a benefici mutu. La definició posa de manifest la re-

lació entre identitat i capital social, i aquest major compromís cívic es tradueix en una major generació d'outcomes satisfactoris en camps com l'educació, la pobresa, l'ocupació o la salut. És a dir, les polítiques acaben cobrint les demandes ciutadanes millor que en les societats amb baix capital social.

Aquest autor destaca el paper de la comunitat cívica, aquella on la ciutadania té un alt compromís cívic, i conclou: «El factor més im-

portant per explicar el bon govern és el grau en què la vida política i social en una regió s'aproxima a l'ideal de comunitat cívica».

En aquest sentit, la comunitat cívica esmentada, és encara més cohesionada i forta quan arribem al tema cultural, que tot i ser la comunitat autònoma amb major nombre de residents no nascuts al territori, s'ha traduït en un element de cohesió. Almenys a l'illa de Mallorca el passat 5 de maig, i que potser, es va fer més fort amb l'espectacle de la

casa reial amb el nomenament de la «Reyal» Acadèmia de sa Llengua Balear, una llengua que cap persona a les 4 illes diria que parla.

Adan i Payeras, autors del llibre *El complejo comportamiento del voto en Baleares*, ja fan menció d'una trista evidència: la poca tradició de mobilització social com «un factor més cultural, més subjectiu i difícilment quantificable», que faria referència a l'estereotip del caràcter illenc, caracteritzat per l'individualisme i l'escassa tendència a les expressions col·lectives de qualsevol mena.

Pot ser el capital social de les nostres illes necessita estímuls més directes que altres territoris arxipel·làgics, una lliçó illenca sobre la particularitat de les nostres illes davant la resta d'illes al món.

* Polític i doctor en Història, professor tutor a la UNED Illes Balears i tècnic de recerca a l'IRIE